

МЕТОДОЛОГИЯ

за рейтинг на способността за изплащане на искове на застрахователно дружество

Настоящата методология разглежда аналитичната рамка на БАКР за присъждане на рейтинг за способност за изплащане на искове (РСИИ) на застрахователни компании.

БАКР присъжда рейтинг за способност за изплащане на искове на застрахователни и презастрахователни компании в областта на общото застраховане и животозастраховането.

Рейтингът, присъждан от БАКР, е мнение относно цялостния капацитет на застрахователното дружество да изплаща своите задължения - да посреща застрахователни искове от държателите на полици. Той не отразява способността за посрещане/изплащане на индивидуални застрахователни задължения.

Оценката се базира на количествени и качествени фактори и на детайлни дискусии с мениджмънта на компанията.

Настоящата методология очертава аналитичната рамка за оценка на застрахователни дружества от сектор „Общо застраховане” и „Животозастраховане“. Анализът включва оценка на застрахователния пазар и регулаторна среда, на мениджмънта на дружеството, застрахователна дейност, презастрахователна дейност, финансов анализ, инвестиционно качество.

АНАЛИТИЧНА РАМКА

Рейтингите за способността за изплащане на искове на БАКР отразяват становище относно дългосрочен риск, свързан с възможността на оценявания застраховател да изпълни на време задълженията си към притежатели на полици. РСИИ са по необходимост насочени в бъдещето и прогнозни, предвид факта, че се прилагат към задължения, които могат да се изплащат през дълъг период от време. Критичен в процеса по изготвяне на РСИИ е анализът на основните бизнес показатели на дадено застрахователно дружество и неговото конкурентно положение на пазара. РСИИ е кулминация на аналитичен процес, който изследва динамиката на пазара, регулаторната рамка и основните оперативни и финансови показатели на даденото застрахователно дружество. Анализът на пазара акцентира върху структурата на конкуренцията в средата, в която дружеството развива своята дейност и конкурентната позиция на дружеството в тази структура. Анализът на основните оперативни показатели на дружеството, от друга страна, се фокусира основно върху репутация, пазарен

дял, канали за дистрибуция, управление, организационна структура/собственост и стратегии за застрахователна дейност и презастраховане. Анализът на финансовия риск на дадено застрахователно дружество включва оценка на ключови показатели, включително рентабилност, ликвидност, оперативен и финансов ливъридж, капиталова адекватност и управление на активи/пасиви.

АНАЛИЗ

I. Оперативна среда

Анализът на оперативната среда е фокусиран върху две области, които са определящи за състоянието на застрахователните компании и перспективите за развитие пред тях – **държавен риск и риск от състоянието на сектора.**

С оглед на прецизирането на риска от средата, в която развиват дейност компаниите от областта на застраховането, освен оценка на секторния риск, включваща и риска от общото състояние на икономиката, БАКР – Агенция за кредитен рейтинг детайлно разглежда факторите, които се явяват носители на риск от състоянието на страната, в която оперира рейтингованата застрахователна компания. На базата на оценките на държавния и на секторния риск се определя общ риск от състоянието на оперативната среда.

1. Държавен риск

Държавният риск се оценява от БАКР по Методология за присъждане на държавен рейтинг.

Разглежданите рейтингови фактори в тази Методология са:

- a. Политически риск;
- b. Макроикономическа стабилност;
- c. Фискална гъвкавост;
- d. Ефективност на паричната политика;

2. Анализ на сектора

а. Състояние на сектора

В общия случай по-ниски нива на риск от отрасъла предполагат потенциални по-високи нива на рейтинг на компаниите, опериращи в него. Основен фактор, влияещ върху финансовата сила на застрахователните компании, е потенциалът на застрахователния пазар. В тази връзка БАКР оценява:

- o Състояние на секторите, в които се сключват застраховките, формиращи най-голям пазарен дял – напр. търговия с автомобили за застраховки на МПС и пазар на недвижими имоти за имотните застраховки;

- Динамика на БПП за сектора;
- Потенциал за растеж – нивата на застрахователно проникване (*реализиран брутен премиен приход / БВП*);
- Нива на застрахователна плътност - *реализиран брутен премиен приход на глава от населението*.

За положителни фактори се считат цялостен ръст на застрахователния пазар (*по брутен премиен приход*), нарастващо потребление и покупателна способност на населението; нарастващи показатели за застрахователна плътност и застрахователно проникване;

- Интензитет на конкуренция и волатилност – силна конкуренция в застрахователния сектор се разглежда като рисков фактор;
- Нарастването на обезщетенията по застраховки на отговорности съчетано със силен конкурентен натиск върху цените, създава риск от големи загуби и се разглежда като рисков фактор;
- Договорна сила на клиентите – ценова чувствителност на потребителите, позиция на големи корпоративни клиенти;
- Влияние на регулаторната рамка и приетите счетоводни стандарти;
- Заплаха от навлизане на нови конкуренти;
- Процеси на консолидация, сливания и поглъщания.

В доклада анализаторите представят количествена информация за:

- Пазарен дял на водещите компании в сектора и на конкретното рейтингово дружество за период от 5 години; Основни причини за промяна в пазарния дял на водещите компании и на конкретното рейтингово дружество;
- Брутен премиен приход от основни застрахователни продукти.

б. Регулаторна среда

БАКР оценява настоящата регулаторна среда, както и възможните изменения на нормативни законови и подзаконови актове, които биха могли да имат влияние върху конкурентоспособността на даден застраховател или да доведат до преструктуриране на пазара или някои сегменти от него.

Местният надзорен орган осъществява надзора над застрахователната дейност в страната. Регулаторът определя норми на капитализация, изчисление на нива на платежоспособност и технически резерви както и норми по отношение на състава и структурата на инвестиционните портфейли за компаниите, опериращи в сектор общо застраховане.

Основни оценявани фактори:

- Динамика в реализирания брутен премиен приход през анализирания период.
- Коефициент на застрахователна плътност и застрахователно покритие;
- Интензитет на конкуренция в сектора;
  - Пазарен дял на водещите компании в сектора, брутен премиен приход и тенденция на развитие по основни застрахователни продукти;
  - Състояние и промени в регулаторната среда.

II. Собственост/Корпоративно управление

1. Собственост

Квалифицирано участие в застрахователно акционерно дружество е пряко или косвено участие в застраховател или презастраховател, което представлява 10 или повече от 10 на сто от капитала или от правата на глас или което прави възможно да се упражнява значително влияние върху ръководството на този застраховател, съответно презастраховател. Квалифицираните участия във финансовия сектор са предмет на специално внимание и пруденциално оценяване от страна на съответните регулаторни органи.

Финансовата сила на компанията-майка е важен източник за финансова гъвкавост на даден застраховател. РСИИ на БАКР включват оценяване на значимостта на застрахователното дружество в структурата на дадена група, свободните парични потоци на групата и наличието на тези потоци за посрещане на искове на притежатели на полици, особено през периоди на напрежение. Оценяването на компанията-майка е също важно предвид факта, че тя може да финансира дъщерни дружества чрез заемни средства, с което да увеличи капиталовата им адекватност.

2. Корпоративно управление и мениджмънт

Системата на корпоративно управление на застрахователното дружество трябва да е изградена в съответствие с най-добрите корпоративни практики. Организационната структура трябва да осигурява надеждно и стабилно управление чрез ясно разграничаване на функциите. Актюерската функция, вътрешния контрол, управлението на риска и функцията по съответствие, както и други функции, които дружеството определя за ключови трябва да са ясно обособени, документирани в съответни политики и правила и да се осъществяват от лица с подходяща квалификация и надеждност (fit and proper).

При оценяване на управлението на дадено застрахователно дружество БАКР взима под внимание постиженията в области като инвестиции, дистрибуция и създаване на нови продукти:

- За положително се считат наличието на висок иновационен потенциал на дружеството (*намиращ израз в промотирането на нови или модифицирани застрахователни продукти на пазара*);
- Положително е и наличието на квалифицирана дистрибуторска мрежа с широк териториален обхват;
- Като положителни фактори за оценката на прилаганите от дружеството оперативни практики се отчитат наличието на ефективна вътрешна информационна система, ефективна система за оценка и ликвидация на щетите, коректен подбор на застрахователни обекти и др.

Анализът на БАКР включва интензивни взаимодействия с мениджмънта на даден застраховател и през целия процес на оценяване БАКР се стреми да формира мнение върху качествата на управлението и амбициите за растеж. Тази оценка е ключова и спомага да се прецени способността на управлението да се справя с предизвикателства. Областите, върху които се спира РСИИ, са дългосрочна визия на застрахователя, отношение към риска, отношение към оперативен и финансов ливъридж, стратегии за набиране на капитал и възгледи относно създаване на акционерна стойност. Съществено е наличието на ефективна система за **управление на риска**, която да е основа за стратегическото управление на застрахователното дружество. Характерните компоненти в този подход са следните:

Цел	Основна бизнес цел, формулирана от Управляващия орган.
Капацитет за риск	Ниво на риск, което фирмата може да поеме. Оценява се с помощта на всички приложими капиталови измерители и съобразно очакваните бъдещи приходи.
Бизнес стратегия	Бизнес цели и планове за постигането им приравнени към основната бизнес цел.
Риск философия	Връзката между горното ниво на риск апетита и капацитета на риска. Онагледява размера, до който се използва капацитета за поемане на риск.
Риск апетит	Количествен показател за нивото риск, към което се стреми дружеството, за да постигне доходност и развитие
Риск толеранс	Качествен показател за степента на готовност на компанията да поеме риск за дадена стратегическа бизнес единица
Рискови и оперативни лимити	Специфични прагове за ключови показатели относно измеренията и класификациите на риска.

- Положителна от рейтингова гледна точка е ниска толерантност към риска от страна на мениджмънта, което намира израз в по-слабо агресивна стратегия на дружеството;
- Положителен фактор е постигната адекватност на стратегията с оглед дейността, размера, потенциала на фирмата;

- Положително от рейтингова гледна точка е наличието на политика по посока постигане на по-умерени и адекватни на капиталовата наличност нива на ливъридж на дружеството (*балансиране на интереси на собственици и кредитори*).

Дискусиите с мениджмънта на застрахователя служат също да се установи ясно гледната точка спрямо продуктите и пазарите, към които фирмата смята да се насочи.

3. Оперативни предимства

Оценката на стойността на оперативните показатели на застрахователя се фокусира върху неговата конкурентоспособност на пазара и други характеристики, които могат да спомогнат за създаване на трайна стойност. По-специално, БАКР оценява качеството на продуктите на застрахователя и системите за дистрибуция, неговата репутация и имидж. Освен това, БАКР проучва дали застрахователят има устойчиви предимства в основната си дейност и оценяват способността му да използва тези предимства в други области. Методът и механизмът, чрез които дадена застрахователна компания предоставя своите продукти, особено за широко потребление, е друг фундаментален аспект от бизнес профила на компанията. БАКР отделя значително внимание на този аспект при оценяването на застрахователната финансова мощ на компанията. Каквато и да е стратегията, БАКР разглежда контрола, упражняван от застрахователя върху системата за дистрибуция като важен индикатор за неговата конкурентоспособност.

Основни оценявани фактори:

- Влияние на собствеността върху дейността на дружеството. Възможност за подкрепа от мажоритарните акционери.
- Корпоративна стратегия;
- Опит на мениджърския екип;
- Отношение към риска;
- Дистрибуторска мрежа;

III. Застрахователна дейност

1. Финансово представяне и доходи

Уникална черта на застрахователния бизнес е, че цената за клиента представлява оценка на сумите, необходими за покриване на разходи, повечето от които биха настъпили и ще се плащат в бъдеще. Следователно, процесът по мониторинг на премийната тарифа на застрахователя, както и процесът на сключване на полици трябва да бъдат наблюдавани и оценявани. БАКР оценява различните пазарни сегменти, в които действа застрахователната компания, първо, чрез преглед на историческите резултати и второ, чрез преглед на действащите процедури за сключване на полици, които ще засегнат бъдещите нива на рентабилност.

Премия - еднократно или регулярно заплащаните суми от държателя на застрахователната полица в полза на застрахователната компания.

Премиен приход – приходът на застрахователната компания от премии за определен период, определена полица или портфейл от застраховки.

Брутен премиен приход – общите записани (начислени) приходи от полици през годината

Нетен премиен приход – брутен премиен приход - отстъпени премии на презастрахователи. Отражава бизнесът и риска, който застрахователното дружество задържа в рамките на своята застрахователна съвкупност

Нетен спечелен приход – нетен премиен приход-нетна промяна в пренос-премийния резерв - промяна в отсрочените аквизиционни разходи - промени в други застрахователни резерви, нетни от презастраховане, които не са показани в други статии. Спечеленият приход представлява част от сумата по полицата, която се определя на база времето изминало от нейното сключване. Останалата част от сумата по полицата се заделя като пренос-премиен резерв. Застрахователните дружества са задължени да поддържат пренос-премиен резерв за сключените полици. Нетният спечелен приход се изчислява като към нетния премиен приход се прибави неспечеления приход в началото на годината (*пренос премийния резерв в началото на годината*) и се извади неспечеления приход в края на годината (*пренос-премиен резерв в края на годината*), се прибавят *отсрочените аквизиционни разходи в началото на годината* и се извадят *отсрочените аквизиционни разходи в края на годината* и се прибавят *други застрахователни резерви, нетни от презастраховане, които не са показани в други статии в началото на годината в началото на годината*) и се извадят *други застрахователни резерви, нетни от презастраховане, които не са показани в други статии в края на годината*).

Например едногодишна полица (*с премия изплатена в началото на периода*), която е сключена преди 90 дни – 90/365 от сумата по полицата се считат за спечелена премия, а 275/365 от сумата се отнасят в пренос-премийния резерв.

Ключова цел тук е анализът на присъщия риск на бизнес микса на компанията. В известна степен концентрирането върху по-нестабилни бизнес дейности ще се разглежда като риск за притежателите на полици, независимо от цялостния резултат от сключването на полици. Ценообразуването също ще бъде оценявано от гледна точка на способността да се определят коректни цени на базата на очаквани загуби в портфейла, които са ключов фактор за риска при сключването на полици и уреждане на искове.

Тревожно от рейтингова гледна е наличието на система за ценообразуване, която не взема предвид дългосрочния профил на дадена застраховка – застраховка, по която изплащането на искове е много отложено във времето, каквито са всички застраховки на отговорности.

Ако дружеството отчита значителни по размер върнати премии и отписани вземания по предсрочно прекратени договори, сключени през предходни отчетни периоди, анализаторът трябва да посочи причините за това и да анализира възможните последици.

2. Развитие на бизнеса и пазарен дял

Анализаторите на БАКР анализират и включват в доклада информация за:

- Бизнес профил на компанията
  - Застраховател, извършващ дейност по животозастраховане
  - Застраховател, извършващ дейност по общо застраховане
  - Застраховател със смесена дейност
  - Презастраховател
  - Каптивен застраховател
- Брутен премиен приход по:
  - видове застраховки;
  - бизнес направления – групи застраховки, като например: автомобилно застраховане, имуществено застраховане, рисково застраховане, здравно застраховане и пр.
  - застрахователни продукти
- Пазарен дял по видове застраховки и отделни бизнес направления
- Структура на застрахователния портфейл на дружеството в исторически план (за период от поне 3 години).

За положителен фактор от рейтингова гледна точка се счита ако ръста в приходите на дружеството следва този на пазара (ако е налице такъв) или го изпреварва. Ако ръста е по-бавен, се излагат причините за това.

Като положителен фактор се счита увеличаване на пазарния дял на рейтингованото дружество по водещите застраховки, по реализирани премийни приходи в сектор общо застраховане / животозастраховане, при нарастващ дял по застраховки с добри перспективи за развитие или висок дял при добре развити продукти в етап на зрялост или упадък от жизнения си цикъл и др.

Навлизането в нови за пазара продуктови ниши е положително от рейтингова гледна точка. Това е индикация за бърза адаптивност и висок иновационен потенциал;

Високата диверсификация на портфейла е положителен фактор.

За положителен фактор се счита ако дружеството има преобладаващи експозиции по застраховки, характеризиращи се с умерени квоти на щетимост и с малки по размер висящи загуби по стари полици.

Концентрация в портфейла в по-силна степен от средната за общозастрахователния / животозастрахователния пазар задължително се коментира.

- Като негативен фактор се счита висок дял в портфейла на застраховки с по-ясно изразен рисков профил.
- Специализацията в даден вид или група застраховки може да се отчете като положителен фактор само ако дружеството притежава специфични компетентности и ноу-хау, които му дават възможност да осигури стабилно развитие на такъв портфейл в дългосрочен план.

Общите нива на щетимост и тези по основните застрахователни продукти на компанията се съпоставят със средните за сектора и водещите дружества.

3. Показатели за застрахователната дейност и щетимост

- **Нетни квоти на щетимост**
- **Разходен коефициент**
- **Нетен аквизиционен коефициент**
- **Комбиниран коефициент**

Основни оценявани фактори:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Тенденция в общия пазарен дял на дружеството през анализирания период; ▪ Пазарен дял по основни застрахователни продукти; ▪ Развитие и покритие на дистрибуторската мрежа на компанията; По отношение на животозастрахователните компании специално внимание се отделя на диверсификацията на дистрибуционните канали и контролът на компанията върху тях. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Структура на застрахователния портфейл
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ рисков профил, произтичащ от структурата на портфейла; ✓ диверсификация на портфейла
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Развитие на нови продукти; ▪ Цени и ценообразуване на предлаганите застрахователни продукти. ▪ Анализ на брутни и нетни квоти на щетимост, разходен коефициент, комисионен коефициент в исторически план – причини за поведението на показателите. Сравнение с основни конкуренти; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Комбиниран разходен коефициент – доходност от основна дейност – причини за поведението на показателя. Сравнение с основни конкуренти; ▪ Нетен аквизиционен коефициент - сравнение с основни конкуренти; ▪ Разходен коефициент - сравнение с основни конкуренти 	

IV. Инвестиционно качество

Акцент в анализа се поставя върху качеството на портфейла и стабилността и възможностите за поддържане на инвестиционния поток.

БАКР оценява качеството на активите на застрахователя като проучва неговия инвестиционен портфейл. Тук се взема под внимание кредитния риск и риска, свързан с лихвения процент, относими към естеството и съвкупността от задължения на застрахователя. Особено внимание се обръща на степента на диверсификация и ликвидност на портфейла. Високата степен на концентрация на даден тип актив поражда загриженост за пазарния и кредитен риск и устойчивостта на дохода. Анализът на инвестициите на застрахователя също така включва разбиране на инвестиционните цели на застрахователя и регулаторните ограничения, които в съвкупност оказват влияние върху структурата на портфейла. Инвестиционната стратегия на застрахователя е обикновено функция на толерантността спрямо риска от страна на ръководството, характеристиките на неговите пасиви, и степента, до която неговите бъдещи постъпления от премии ще бъдат налице за плащане на претенции.

1. Диверсификация на портфейла

С влизането в сила на режим Платежоспособност II списъкът на „допустими активи“ със съответни лимити на инвестиции беше заменен с Принципа на разумния инвеститор (Prudent Person Principle). Той се отнася за всички застрахователи независимо дали имат достъп или не до единния пазар на ЕС и те следва да спазват този принцип в инвестиционната си дейност.

Наред с другите правила, принципът определя, че активите се диверсифицират по подходящ начин, така че да се избегне прекомерна зависимост от отделен актив, отделен емитент или група предприятия, или пазар, а също така твърде голямо натрупване на риск в портфейла като цяло;

От съществено значение е да се установи как и защо компанията е инвестирала в определени ценни книжа, които могат да съдържат кредитен риск.

БАКР проследява наличието на прекомерна концентрация по вид инвестиционен актив, сектор от икономиката или индивидуална компания. Важно е да се проследи наличие на инвестиции в ценни книжа, емитирани от различни юридически лица, които обаче са част от една и съща икономическа група.

В доклада анализаторите представят количествена информация за текущата структура на инвестиционния портфейл (*парични наличности, банкови депозити, ДЦК, акции, недвижими имоти, и др.*).

2. Регулаторни ограничения

Инвестиционният портфейл на застрахователните дружества следва да бъде формиран в съответствие с регулаторната рамка за диверсификация на инвестициите.

3. Доходност и качество на инвестициите

Анализаторите представят в доклада количествена информация за:

- Постигната инвестиционна доходност в исторически план;
- Структура на инвестиционния доход (*лихвен доход, доход от продажба на активи, доход от преоценка на активи*).

Голяма зависимост на инвестиционния доход на застрахователното дружество от преоценка на ценни книжа (*нереализиран доход*) се счита за неблагоприятен фактор от рейтингова гледна точка.

4. Ликвидност на инвестиционния портфейл

Управлението на ликвидността на застрахователната компания трябва да осигурява възможността на активите да посрещат както краткосрочните, така и дългосрочните задължения. Управлението на ликвидността на инвестиционния портфейл е особено важен фактор за оценката на животозастрахователна компания, когато структурата на портфейла ѝ включва дългосрочни и спестовни продукти.

Основни оценявани фактори:
<ul style="list-style-type: none">
▪ Покритие на техническите резерви (<i>с инвестиции</i>) в исторически план;
▪ Структура на инвестиционния портфейл, степен на диверсификация (респ. концентрация) в т.ч. посрещане на регулаторните изисквания;
▪ Доходност на инвестициите, зависимост на инвестиционния доход от преоценка на инвестиционни активи;
▪ Ликвидност на инвестиционния портфейл.

V. Презастрахователна дейност

Застрахователните компании ползват презастрахователна защита, за да осигурят покритие на отделни рискове, които те са поели. В процеса на презастраховане застрахователното дружество прехвърля своите рискове на презастрахователна компания, която има възможност да поеме по-високи нива на риск благодарение на по-големия размер собствен капитал или възможността да прехвърли риска към презастрахователният пазар. От гледна точка на застрахователя, презастраховането осигурява допълнителен капитал, който

позволява на компанията да постигне допълнителен ръст в клиентската си база и брутният премиен приход без да бъде ограничавана от наложените изисквания за платежоспособност. От друга страна, презастраховането помага на застрахователите да ограничат въздействието на рискове, характеризиращи се с голяма амплитуда на щетите и по този начин да избегнат волатилността в размера на застрахователният доход. Например, за застраховките „Автокаско” е характерно наличието на високи нива на самозадържане, поради факта, че голяма част от възникналите щети са с ниска стойност, а продадените полици са много на брой и по този начин осигуряват адекватно покритие на риска. Противоположен характер имат застраховките върху имущество и пожар и при тях процента на самозадържане е нисък.

Презастраховането играе важна роля за финансовата стабилност на застрахователното дружество, предпазва го от катастрофични рискове и намалява нивата на оперативен ливъридж. БАКР оценява до каква степен застрахователното дружество разчита на презастрахователна защита за да контролира нивата на ливъридж. Качеството на презастрахователната дейност в ключов фактор в анализа. БАКР оценява основните презастрахователни програми във връзка с потенциалната максимална загуба (на която дружеството е изложено) и изложеността на катастрофични събития в миналото. БАКР оценява кредитния риск на презастрахователите, от които застрахователя има най-значими по размер вземания и експозиции. БАКР прави преглед на кредитоспособността на основните презастрахователни партньори – техните международни (и местни) рейтинги на финансова сила, история на извършвани плащания и др.

Презастраховането е акт, при който една застрахователна компания прехвърля (*при съгласието на презастрахователя*) част от риска по определена полица или полици на презастрахователна компания. Застрахователната компания прехвърля част от премиения приход на презастрахователя и получава презастрахователна комисионна (*целта на презастрахователната комисионна е да покрие разходите на прекия застраховател за сключване на полицата – застрахователни комисионни и др.*). Компанията, която закупува презастрахователна защита, се нарича цедираща компания; компанията, която осигурява презастрахователна защита, се нарича презастраховател. Цедиращата компания може да закупи презастрахователна защита директно от презастрахователна компания или чрез брокер или презастрахователен посредник. Когато една компания презастрахова риск от своята застрахователна съвкупност в друга компания, тогава тя осъществява **пасивно презастраховане**, когато дадена компания поема допълнителен риск от застрахователна съвкупност на друга компания, тогава тя осъществява **активно презастраховане**.

Застрахователните компании закупуват презастрахователна защита по следните основни причини:

- Да ограничат въздействието на специфични рискове;
- Да стабилизират загубите от предявени искиове;
- Да се предпазят от катастрофични събития;

- Да увеличат капацитета си.

В зависимост от начина на разпределение на премията и отговорността, презастраховането бива пропорционално и непропорционално:

При пропорционалното презастраховане, презастрахователят приема фиксиран процент от отговорността, получава презастрахователна премия, пропорционална на приетия процент на участие и плаща същия процент от настъпилите щети, като в договора е посочен лимит, съобразно най-високата застрахователна сума от презастрахованата съвкупност. Отговорността между седанта и презастрахователя се разпределя в определена пропорция. Пропорционалният договор прехвърля в еднаква пропорция отговорността, премийния приход и разходите между застрахователя и презастрахователя;

Основни видове пропорционално презастраховане са:

- Квотен договор (quota share)
- Ексцедентен договор (surplus)

При непропорционалното презастраховане презастрахователят се задължава да заплати на презастрахования всички загуби, които надвишават лимит, определен в договора и възникващи от договорения портфейл застраховки. Когато лимитът е определен като стойност, договорът се нарича „превес на загуба“ (excess of loss, XL). Лимитът може да е изразен като процент (стоплосов договор, stop loss, SL) или като годишна стойност (агрегатен ексцеслов договор, aggregate excess of loss, AXL)

В зависимост от индивидуализацията на презастрахователното покритие се разграничават:

- Договор (treaty), който покрива рискове по всички сключени полици за даден портфейл или клас, и
- Факултатив, чрез който всеки обект се презастрахова индивидуално и всяка факултативна презастраховка представлява отделен самостоятелен договор.
- Факултативно-облигаторен договор

Степента на презастрахователен ливъридж може да бъде измерена чрез показателя **нива на самозадържане**. Той отразява нивото на риск, задържано от застрахователната компания.

Нивата на самозадържане на рейтингованото дружество се разглеждат в контекста на средните за сектора и на водещите компании.

Нарастващи нива на самозадържане може да доведат до:

- По-висок нетен спечелен приход;
- По-ниска стабилност в нетните квоти на щетимост;
- По-добро покритие на постоянните разходи – по-високи стойности на разходен коефициент;

- По-нисък приход от презастрахователни комисионни.

Респективно намаляващи нива на самозадържане могат да доведат до:

- По-стабилни нетните квоти на щетимост;
- По-нисък спечелен приход;
- По ниско покритие на постоянните разходи;
- Рискова изложеност по линия на кредитния риск на презастрахователите.

Стойности на коефициента на самозадържане по-високи от 50% може да са индикация за свързаваност от презастраховане. Компания, която презастрахова по голяма част от бизнеса си отколкото е необходимо, може би не използва по най-добър начин застрахователните си възможности. Свързаваността от презастраховането ограничава операциите, особено ако презастрахователите не успеят да осигурят трайна подкрепа в трудни времена. Тестът има по-малка стойност за компании участващи в пулови споразумения и застрахователни групи с висок кредитен рейтинг на компанията-майка.

БАКР счита, че за застрахователно дружество с кратка история на съществуване и кратък запис на щетимостта, е препоръчително да поддържа по-ниски нива на самозадържане.

БАКР проследява показателя презастрахователни комисионни. Наличието на презастрахователни комисионни означава, че компанията използва пропорционално презастраховане на рисковете си.

Показателят е индикатор за годишната доходност от пасивна презастрахователна дейност.

Като цяло тази част от анализа разчита до голяма степен на оценка на качествени фактори и информация по отношения на ползвани презастрахователи, видове презастрахователни договори, условия по договорите и др.

Основни оценявани фактори:

- Презастрахователна стратегия, връзка презастрахователна стратегия – стратегия за растеж;
- Нива на самозадържане в исторически план. Връзка на нива на самозадържане с нива на щетимост и резултат от застрахователна дейност в исторически план;
- Презастрахователна програма в исторически план – ползвани форми на презастраховане, нива на самозадържане по отделни презастрахователни договори, максимална експозиция на компанията;
- Кредитен риск на основни презастрахователни партньори;
- Коефициент на презастрахователни комисионни, дял на презастрахователите в техническите резерви.

VI. Финансов анализ

Анализът се позовава на годишните одитирани финансово-счетоводни данни, както и на междинни отчети на рейтингованото застрахователно дружество. Анализът (*в зависимост от достъпността на информацията*) се базира на 5 годишен исторически период.

Застрахователните компании с достъп до единния пазар на ЕС съставят баланс по Платежоспособност II и баланс по МСФО. Балансът по Платежоспособност II се изготвя в съответствие с МСФО. Само където Платежоспособност II предписва различно счетоводно отразяване, това специално отразяване се взема предвид.

Разликата между счетоводното отразяване между Платежоспособност II и МСФО IFRS дава отражение в уравниелните резерви (*reconciliation reserves*). Тъй като Платежоспособност II предписва използването на подхода на пазарната оценка, уравниелните резерви представят преоценката на активи и пасиви в съответствие с принципите на Платежоспособност II. Типичните разлики между баланса по IFRS и Платежоспособност II могат да се обобщят в следните области:

- Преоценка на нематериални активи;
- Преоценка на финансови активи измервани по амортизирана стойност;
- Преоценка на техническите резерви;
- Отложени данъчни активи и пасиви, възникващи от горните преоценки.

Финансовият анализ включва оценка на формирани технически резерви, нива на капитализация, доходност и ликвидност.

1. Технически резерви

Техническите резерви представляват основните задължения на застрахователните дружества.

Животозастрахователните компании формират следните видове резерви:

- Запасен фонд;
- Резерв за предстоящи плащания;
- Пренос-премиен резерв;
- Математически резерв;
- Капитализирана стойност на пенсиите;
- Резерв за бъдещо участие в дохода;
- Резерви по застраховки „Живот“ свързани с инвестиционен фонд;
- Резерв за бонуси и отстъпки;
- Други резерви.

Общозастрахователните компании формират следните видове резерви:

- Запасен фонд;
- Резерв за предстоящи плащания;
- Пренос-премиен резерв;
- Резерви за неизтекли рискове;

- Резерв за бонуси и отстъпки;
- Други резерви.

Застрахователите с право на достъп до единния пазар на ЕС образуват резервите си съгласно Регламент (ЕС) 2015/35. Резервите по този режим са два вида: провизии за премии и провизии за щети.

2. Оценка на резервите

Размерът на резервите се изчислява въз основа на стойността на задълженията, поети от компанията, които се очаква да бъдат изпълнени в бъдеще по влезли в сила договори, свързаните с това разходи и стойността на възможното неблагоприятно отклонение.

В баланса по Платежоспособност II задълженията се оценяват на база тяхната пазарна стойност. Техническите резерви се дефинират като вероятно претеглената средна стойност на бъдещите парични потоци, дисконтирани, с цел отчитане времевата стойност на парите, при отчитане на всички възможни бъдещи сценарии.

Тъй като няма ликвиден пазар за застрахователни задължения, икономическата стойност се дефинира като сума на най-добрата прогнозна оценка (best estimate) и рисков марж (risk margin). Това гарантира постигането на съвместима и последователна с пазара оценка. Съобразно природата, обхвата и сложността на приетите за застраховане рискове се прилагат симплификации.

Най-добрата прогнозна оценка съответства на нетната настояща стойност на бъдещите парични потоци.

Рисковият марж е равен на сумата, която трябва да се изплати на друго застрахователно дружество, за да поеме то застрахователните задължения на компанията. Рисковият марж се изчислява чрез определяне на разходите за предоставяне на сума от собствени средства, равна на капиталовото изискване за платежоспособност, необходими за поддържане на презастрахователните задължения, докато същите съществуват.

Излишъкът или недостатъчността на резервите на застрахователните компании се отразява не само на печалбата, но и на тяхната капиталовата адекватност. Недостатъчните резерви могат да застрашат платежоспособността, а твърде високите резерви затрудняват развитието и намаляват възвръщаемостта на капитала. Затова БАКР разглежда адекватността на резервите като важен фактор за финансова стабилност на застрахователите.

3. Капитализация

При оценка на нивата на капитализация БАКР разглежда основно нивата на оперативен и финансов ливъридж, спазване на регулаторните изискванията за SCR/граница на платежоспособност, MCR/гаранционен капитал и потенциал за увеличение на собствения капитал на застрахователното дружество.

Адекватни нива на капитализация са индикатор за способност на застрахователното дружество да издържа на катастрофични рискове, неблагоприятни изменения в резултата от застрахователна дейност и волатилност в инвестиционния доход.

Централно място в анализа заема оценката на нивата на финансов и оперативен ливъридж на компанията. Показатели:

- Оперативен ливъридж
- Застрахователен ливъридж
- Финансов ливъридж
- Технически резерви + Средствата на акционерите / нетни премии
- Годишна промяна на нетните премии

Показателите се разглеждат на сравнителна база със средните за сектора и дефинираната конкурентна група. Високи нива на ливъридж могат да доведат до нарастваща доходност на акционерите, но и до по-висок риск за държателите на полици. Нарастващи стойности са индикатор за по-високи нива на риск.

Важна част от анализа на капитализацията на застрахователното дружество е оценка на динамиката в собствения капитал и потенциала за увеличение на размера му (*чрез акционерни вноски, реинвестиране на печалба и др.*). Проследява се каква е зависимостта на капитала на компанията от преоценки на активи, които по своята същност представляват нереализиран доход.

4. Доходност

Анализът на доходността има за цел да установи качеството и възможностите за поддържане на приходите на компанията. Застрахователните дружества генерират приходи по два начина:

- От подписваческа дейност (*застраховане*);
- От инвестиционна дейност, инвестирайки събраните застрахователни премии.

Показатели за доходност:

- **Разходен коефициент**
- **Брутен комисионен коефициент**
- **Нетен аквизиционен коефициент**
- **Брутни квоти на шетимост**
- **Нетни квоти на шетимост**
- **Комбиниран разходен коефициент**

Показателите за щетимост разкриват способността на компанията да постигне благоприятно ценообразуване и оперативна ефективност.

Други показатели:

- Възвръщаемост на собствения капитал
- Възвръщаемост на инвестиционния портфейл

5. Ликвидност

Всички застрахователни компании следва да бъдат високо ликвидни с цел да посрещат висящи плащания (в резерва за висящи плащания) и експозиции към катастрофични рискове.

- Първичният източник на ликвидност за застрахователните компании се извежда от оперативния паричен поток;
- Вторичен източник на ликвидност представлява инвестиционния портфейл на застрахователното дружество;
- Вземат се под внимание други външни източници на ликвидност като банкови кредитни линии и др.

Показатели за ликвидност:

- Коефициент на ликвидност
- Коефициент на ликвидност на техническите резерви
- Коефициент на ликвидност на резерва за предстоящи плащания

Основни оценявани фактори:
<ul style="list-style-type: none">
▪ Размер и структура на техническите резерви;
▪ Капиталова адекватност от гледна точка на регулаторни изисквания, потенциал за увеличение на собствения капитал на компанията; Възвръщаемост на собствения и акционерния капитал;
▪ Нива на ливъридж – оперативен и финансов ливъридж;
▪ Ликвидност;
▪ Резултат от застрахователна дейност.

Всеки един от разглежданите от БАКР основни фактори „генерира” определено заключение за нивото на рейтинга и получава самостоятелна (*вътрешни*) оценка за нивото на риска. Силни страни в дадена област от анализа могат да компенсират слаби страни в друга. Оценка от отделните фактори се агрегират и претеглят като по този начин се формира заключение за нивото на РСИИ на дружеството.

БАЗОВ РЕЙТИНГ, ТАВАН, КРАЕН РЕЙТИНГ

На база направения дотук анализ се сформира така нареченият базов рейтинг. Последният етап от калкулирането на крайния рейтинг ще се състои в евентуалната корекция на базовия рейтинг, обусловена от общия държавен риск, оценен от БАКР по Методология за присъждане на държавен рейтинг (виж <https://www.bcra-bg.com/bg/methodologies>). Разглежданите рейтингови фактори в тази Методология са: 1) Политически риск, 2) Макроикономическа стабилност, 3) Фискална гъвкавост и 4) Ефективност на паричната политика. Използваната терминология за това ограничение на рейтинга, поради факторите от държавния риск, е така нареченият „таван“ на рейтинга. Изключение донякъде правят такива дружества субсидиари, чиито директен или индиректен мажоритарен собственик е чуждестранно юридическо лице, което по един или друг начин би могло да компенсира до известна степен негативното влияние на местната среда. За такива местни субсидиари таванът би могъл да надвиши държавния рейтинг с една или повече рейтингови стъпки, което, от своя страна, би позволило присъденият им краен рейтинг да надвиши държавния рейтинг.

$$\text{Краен рейтинг} = \begin{cases} \text{таван,} & \text{таван} < \text{базов рейтинг} \\ \text{базов рейтинг,} & \text{таван} \geq \text{базов рейтинг} \end{cases}$$

РЕЙТИНГ ПО НАЦИОНАЛНА СКАЛА

БАКР би могла да присъди и рейтинг по национална скала (виж https://www.bcra-bg.com/files/national_scale_bg.pdf). Този рейтинг е сравнителен спрямо останалите оценявани лица и емисии в страната, без да се отчита влиянието на общия риск, въздействащ върху тях, а само специфичният за лицата риск. Тоест, рейтингът по националната скала не представлява абсолютна оценка на кредитоспособността в международен план, а единствено сравнителна оценка в рамките на една и съща държава. Поради това не може да се прави никакво сравнение между рейтингите по национална скала на емитенти или емисии от различни страни. БАКР присъжда рейтинги по национална скала тогава, когато е налице достатъчно голяма извадка на оценявани лица в дадена държава, позволяваща да се прави сравнение между тях.

Влязла в сила на 21 юни 2018 г.

РЕЙТИНГОВА СКАЛА

ДЪЛГОСРОЧЕН РЕЙТИНГ

Инвестиционен	AAA	Изключително висока способност за навременно посрещане на финансови задължения. Значителна финансова стабилност. Отлична перспектива за развитие. Изключително нисък кредитен риск.
	AA	Много висока способност за навременно посрещане на финансови задължения. Значителна финансова стабилност. Много нисък кредитен риск
	A	Висока способност за навременно посрещане на финансови задължения. Слаба чувствителност към неблагоприятни изменения в политическата или икономическата среда. Финансова стабилност. Нисък кредитен риск.
	BBB	Добра способност за навременно посрещане на финансови задължения. Добро финансово състояние. Умерена чувствителност към неблагоприятни изменения в политическата или икономическата среда. Умерен кредитен риск.
Спекулативен	BB	Посрещането на финансови задължения се влияе до голяма степен от неблагоприятните изменения в политическата или икономическата среда. Финансовото състояние е относително добро. Значителен кредитен риск.
	B	Висока степен на несигурност относно финансовата стабилност и способността за погасяване на финансови задължения. Силна чувствителност към неблагоприятни изменения в политическата или икономическата среда. Относително висок кредитен риск.
	CCC	Неблагоприятни промени в политическата или икономическата среда могат значително да доведат до влошаване на платежоспособността и до неизпълнение на финансови задължения. Слабости във финансовото състояние. Висок кредитен риск.
	CC	Съществува висок риск от неизпълнение. Ниска способност за погасяване на финансови задължения. Съществени проблеми във финансовото състояние.
	C	Много висок риск от неизпълнение на финансови задължения и значителна зависимост от благоприятни промени в политическата среда. Много слабо финансово състояние.
	D	Невъзможност за навременно плащане на финансовите задължения съгласно дефиницията за неизпълнение на БАКР.

Забележка: Символите „+” и „-” към рейтинга (в категориите от AA до CCC) се използват, за да се представи относителната кредитоспособност в рамките на една рейтингова категория

ДЕФИНИЦИИ

Финансови задължения: задължения към финансови институции, по емитирани дългови ценни книжа и по финансови инструменти различни от ценни книжа.

- При рейтинг на финансова сила на банка финансовите задължения включват и депозити и задължения по банкови гаранции;
- При рейтинг на способност за изплащане на исокове на застрахователни дружества задълженията представляват застрахователни исокове, а дефиницията за неизпълнение е, че е взето решение от компетентния орган за отнемане на лиценза на застрахователното дружество;
- При кредитен рейтинг на корпорация, група от фирми или отделна фирма от групата и лизингова компания дефиницията за неизпълнение е, че дружеството е в несъстоятелност или ликвидация, не изпълнява финансовите си задължения;
- При кредитен рейтинг на емисия облигации дефиницията за неизпълнение е, че е налице невъзможност за посрещане на плащанията по емисията.

Перспектива:

Позитивна – отразява очаквания за преминаване в по-горна категория рейтинг в рамките на 1 година;

Негативна – отразява очаквания за преминаване в по-долна категория рейтинг в рамките на 1 година;

Стабилна – отразява очаквания за запазване на рейтинговата категория в рамките на 1 година;

В развитие – отразява очаквания за настъпване на събитие, което може да окаже негативно/позитивно влияние върху рейтинговата категория.

Статус – Под Наблюдение:

Кредитният рейтинг може да бъде поставен “под наблюдение” и съответно да бъде обозначен със символа (под наблюдение), ако се очаква, че допълнителен анализ на скорошно или предстоящо събитие би могъл да доведе до промяна в рейтинговата категория в най-близко бъдеще. Когато кредитен рейтинг е поставен “под наблюдение”, последно присъдената му перспектива става невалидна.